

Wstęp

Kolejny tom „Średniowiecza Polskiego i Powszechnego”, publikacji Zakładu Historii Średniowiecznej Instytutu Historii Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, podobnie jak wcześniejsze, przynosi przegląd badań mediewistycznych prowadzonych nie tylko w ośrodku górnośląskim, ale także w innych centrach krajowych i zagranicznych.

Pracę otwiera artykuł Remigiusza Gogosza (Uniwersytet Rzeszowski) pt. *Horse-fights: The brutal entertainment of the Saga Age Icelanders*, w którym — na podstawie sag, a także zbiorów praw — autor ukazuje kulturowe znaczenia walk konnych, niezwykle popularnych w średniowiecznej Islandii. Problematykę islandzką podejmuje również Grégory Cattaneo (Université Paris-Sorbonne/Háskóli Íslands) w tekście pt. *Understanding the balance of power in Eastern Iceland. Some remarks on the “Saga of the Men of Svínafell”*. Analizuje on *Svínfellinga saga*, czyli *Sagę o ludziach ze Svínafell*, bezcenne źródło ukazujące życie na Islandii w XII—XIII wieku, w tym problematykę konfliktów między poszczególnymi rodami. W kręgu kultury skandynawskiej mieści się także artykuł pt. *Epithets awarded to kings by the skalds and their potential value for historical studies — the case of Magnús góði* autorstwa Jakuba Morawca (Uniwersytet Śląski). Analizując określenia, jakimi skaldowie charakteryzowali króla Magnusa zwanego Dobrym, autor stawia pytania o przydatność takich nazw, jak: „książę Jotar”, „pan Skanii”, „pan zwierchni” i innych dla uzasadnienia praw Magnusa do panowania w Danii.

Kolejny tekst — *Konflikt księcia z możnymi czy zdrada podkanclerza? Jeszcze raz o liście świadków na dokumencie księcia Bolesława Wstydlivego dla biskupa krakowskiego Prandoty z 1253 roku* — wyszedł spod pióra młodej badaczki ze środowiska katowickiego, Karoliny Supernak. Drobiazgowo analiza listy świadków prowadzi ją do wniosku, że wymienione w dokumencie osoby nie mogły, w kilku przypadkach, sprawować wówczas urzędów,

z którymi są tam wzmiankowane. Z kolei Illja Parszyn (Uniwersytet Lwowski) w artykule pt. «*Leon rex ruthenorum*» на сторінках «*Anonymi Leobensis Chronicon*» zajmuje się osobą księcia halickiego Lwa Daniłowicza, szczególnie zaś jego udziałem w wielkiej bitwie pod Dürnkrot (Suche Kruty) w 1278 roku. Michalina Duda, doktorantka z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, w tekście pt. *Sprawy toruńskiego kupca Johannesa Warschowa...* przedstawia sprawę dokonanego przez nieznane osoby na terenie Królestwa Polskiego napadu na kupca toruńskiego. Spod pióra młodego badacza, doktoranta Instytutu Historii PAN, Tomasza Związka wyszedł natomiast artykuł pt. *Testament młynarza z Koła. Przyczynek do badań nad późnośredniowiecznym młynarstwem na ziemiach polskich*. Omawiając losy rodziny młynarza Stanisława, autora testamentu, Związek charakteryzuje pozycję majątkową i społeczną tej grupy zawodowej w XV wieku.

Po raz kolejny na łamach naszego rocznika publikuje Sobiesław Szybkowski (Uniwersytet Gdański), który w artykule pt. *Kilka uwag o prozopografii i związkach rodzinnych najbliższych krewnych arcybiskupów gnieźnieńskich Mikołaja Trąby i Wojciecha Jastrzębca* zajmuje się kręgiem rodzinnym Wojciecha Jastrzębca i Mikołaja Trąby. Natomiast Adam Szweda (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu) w swoim studium pt. *Nowomarchijskie przypadki Wierzbiety ze Smogulca. Przyczynek do dziejów Nowej Marchii pod władzą Zygmunta Luksemburczyka i zakonu krzyżackiego* wprowadza wiele nowych ustaleń dotyczących Wierzbiety ze Smogulca oraz roli tego stronnika luksemburskiego w wojnie domowej w Wielkopolsce. Podsumowanie badań nad ideologią władzy króla, ustosunkowanie się do poglądów badaczy zawartych w literaturze przedmiotu, ich najważniejsze ustalenia i publikacje prezentuje natomiast Piotr Węcowski (Uniwersytet Warszawski) w tekście pt. *Ze studiów nad ideologią polityczną Kazimierza Jagiellończyka. Wątek pokoju i zgody w państwie*.

Tom zamykają dwa artykuły recenzyjne. Pierwszy, autorstwa Dominika Szulca (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie), stanowi omówienie książki Natalii Nowakowskiej *Królewski kardynał. Studium kariery Fryderyka Jagiellończyka (1468–1503)* i jest bardzo wartościowym podsumowaniem literatury przedmiotu, zawierającym wiele interesujących postulatów badawczych. Drugi z artykułów recenzyjnych, napisany przez wrocławskiego badacza Marka L. Wójcika (Uniwersytet Wrocławski), jest polemiką z opublikowanym w poprzednim tomie „Średniowiecza Polskiego i Powszechnego” tekstem Damiana Halmera na temat pochodzenia i kariery Henryka z Głubczyc.

Jerzy Sperka, Bożena Czwojdrak